

## Utbildningsinspektion i Enångers skola, förskoleklass och årskurs 1–9

### Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Hudiksvalls kommun och besökt Enångers skola den 2-3 april 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

### Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Enångers skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Enångers skola intervjuades elever, personal, skolläda och föräldrar. Inspektörerna besökte även verksamheten i förskoleklassen och lektioner flertalet klasser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

### Beskrivning av skolan

| Enångers skola | Antal elever |
|----------------|--------------|
| Förskoleklass  | 10           |
| Grundskola     | 161          |

*Källa: Uppgifter från skolan i samband med inspektionen år 2008.*

På Enångers skola finns förskoleklass och grundskolans årskurser 1–9. Verksamheten leds av rektorn som arbetar 50 procent av sin tjänst på skolan och har under övrig tid övergripande uppgifter inom Enångers och Njutångers skolor. I anslutning till skolan finns även förskola och fritidshemsverksamhet. Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen beskrivs i separata rapporter avseende hela kommunens skolbarnsomsorg.

## Helhetsbedömning

I Enångers skola bedrivs en verksamhet som i flera delar fungerar väl och rektorn är förtrogen med verksamheten.

Andelen elever med fullständiga betyg i årskurs 9 för skolan ligger högre än riket. Betygsresultaten för elever i årskurs 9 har generellt sett förbättrats år 2007 jämfört med 2006. Redovisningen av de resultat som uppnåtts på nationella ämnesprov i årskurs 5 visar en försämring av resultaten mellan de två senaste åren. Bedömningsgrunderna har enligt skolan sett olika ut år 2007 jämfört med 2006 varför slutsatser angående resultaten inte kan göras.

Det finns på skolnivå inte någon övergripande uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat för årskurs 5 i samtliga ämnen. Den uppföljning som finns gäller resultaten för de nationella ämnesproven i årskurs 5. På lärarnivå i årskurs 5 sker företrädesvis uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i svenska, matematik och engelska. I årskurs 7–9 följer lärarna upp elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen som underlag för utveckling och förbättring av undervisningen.

Det finns enligt inspektörernas bedömning en osäkerhet hos skolans lärare angående läroplanens mål att sträva mot och vilken funktion dessa är tänkta att ha som underlag för planeringen av undervisningen.

Skolan behöver förbättra rutinerna för arbetet med att utveckla elevernas förmåga till arbete i demokratiska former. Vidare behöver skolan utveckla arbetet med att ge eleverna möjlighet till inflytande över innehåll, arbetssätt och arbetsmetoder i sin utbildning.

Eleverna upplever att de är trygga och trivs på skolan, vilket bland annat kan härledas till ett regelbundet värdegrundsarbete på skolan.

Vid inspektionen framkommer att undervisningen i liten grad anpassas till elevernas olika behov och förutsättningar. Eleverna arbetar till stor del med samma uppgifter samtidigt och de anpassningar som görs är ofta av kvantitativ art. Lärarna behöver därför utveckla arbetet med att anpassa undervisningen till alla elevers olika behov. Särskilt stöd ges inte till alla elever som bedöms vara i behov av det.

Rektorn är ansvarig för hela skolans utveckling och inspektörerna bedömer att rektorns pedagogiska ledarskap bör utvecklas, avseende exempelvis arbetet med att ge särskilt stöd, anpassning av undervisningen till elevers förutsättningar och behov samt elevernas inflytande över sin undervisning.

Slutligen bör skolans systematiska kvalitetsarbete förbättras när det gäller t ex arbetet med uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten på en skolövergripande nivå.

### Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs

- 5 och 9 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Elevernas kunskapsutveckling följs inte upp i samtliga ämnen (avsnitt 2.7 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
  - Skolan ger inte alla elever som behöver det särskilt stöd (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
  - Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
  - Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med förordningens krav (2 kap. 15-16 § grundskoleförordningen).
  - Hem- och konsumentkunskap anordnas inte så att eleverna ges möjlighet att nå de nationella målen i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).
  - Skolan ger inte alla elever den garanterade undervisningstiden (2 kap. 3 § grundskoleförordningen, bilaga 3 till skollagen).
  - Beslut om anpassad studiegång för elev fattas inte i enlighet med grundskoleförordningen (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
  - Skriftliga omdömen saknas för elever som i slutet av nionde skolåret inte nått upp till målen och därmed saknar betyg i ett ämne eller ämnesblock (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
  - Modersmålsundervisning anordnas inte för de elever som är berättigade till sådan undervisning (2 kap. 9 § grundskoleförordningen).
  - Skolans ordningsregler har inte utarbetats under medverkan av företrädare för elever (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).
  - Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp saknar fullföljdshänvisning (5 kap. 5 § och 8 kap. 1 § grundskoleförordningen).
  - Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a och 4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

### **Områden som är i behov av förbättringsinsatser**

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolans arbete med att samverka med andra skolor avseende bedömning och betygsättning bör förbättras.
- De individuella utvecklingsplanerna bör förbättras

- Rektorn bör försäkra sig om att all undervisning utgår från läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.
- Elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt eget lärande bör förbättras.
- Skolans arbete med att utveckla elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former bör förbättras.
- Skolans arbete med att anpassa undervisningen till elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande bör förbättras.
- Åtgärdsprogrammen bör förbättras med avseende på innehållet.
- Det pedagogiska ledarskapet bör förbättras
- Skolans systematiska kvalitetsarbete bör förbättras.

## Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

## 1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

### 1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

**Tabell 1. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen elever i procent som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven i Enångers skola. Dessutom anges andel elever som bedömts uppnått målen totalt i kommunen.**

|                             | Enångers skola |         | Hudiksvalls kommun |         |
|-----------------------------|----------------|---------|--------------------|---------|
| Ämne                        | År 2006        | År 2007 | År 2006            | År 2007 |
| Svenska (andel i procent)   | 100            | 78      | 84                 | 70      |
| Engelska (andel i procent)  | 69             | 83      | 80                 | 75      |
| Matematik (andel i procent) | 66             | 56      | 80                 | 64      |

Källa: Uppgifter från Enångers skola och Hudiksvalls kommun.

**Tabell 2. Sammanställning av betygsresultat för årskurs 9 i Enångers skola jämfört med riket år 2006 och 2007.**

|                                                    | Enångers skola |      | Riket |       |
|----------------------------------------------------|----------------|------|-------|-------|
|                                                    | 2006           | 2007 | 2006  | 2007  |
| Andel (i procent) som nått målen i alla ämnen      | 79             | 89   | 76,0  | 76,1  |
| Andel (i procent) behöriga till nationellt program | 90             | 93   | 89,5  | 89,1  |
| Meritvärde <sup>1</sup>                            | 202            | 217  | 206,8 | 207,3 |

Källa: Skolverkets uppföljningsstatistik.

#### Kommentar:

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat som stöd i lärarnas arbete med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I tabell 1 ovan redovisas resultaten för de nationella ämnesproven under perioden 2006-2007. Av skolans egna uppgifter framgår att mellan 66-100 procent av eleverna år 2006 uppnådde målen för proven. Vidare framgår att 56-83 procent av Enångers skolas elever uppnår målen i de nationella ämnesproven år 2007. Redovisningen av de resultat som uppnåts visar en försämring av resultaten mellan de två senaste åren. Inspektörerna uppfattar att proven sammanställs olika på skolnivå det senaste två åren vilket kan utgöra en förklaring till resultatskill-

<sup>1</sup> Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (G=10, VG=15 och MVG=20). Det möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som fått betyg i minst ett ämne. Elevernas sammanlagda poäng divideras med antal elever som fått betyg i minst ett ämne.

naden. Enångers skola kan inte redovisa några resultat i övriga ämnen varför det inte går att bedöma i vilken mån eleverna når kursplanernas mål i årskurs 5 i några ämnen. Se vidare avsnittet Rektors ansvar.

De betyg som sätts i slutet av grundskoletiden uttrycker i vad mån eleverna har uppnått de nationella målen i kursplanerna för olika ämnen. Genomsnittliga betygsresultat för Enångers skola redovisas i tabell 2 ovan.

Av tabellen framgår att betygsresultaten i Enångers skola år 2007 är högre än riket i övrigt och har förbättrats jämfört med 2006 års resultat på samtliga, i tabellen, redovisade delar.

Skolan uppvisar skillnader i resultat mellan pojkar och flickor gällande både meritvärde och fullständiga betyg, i dessa fall till flickornas fördel. Skolan har inte analyserat dessa skillnader.

Betygsresultaten för årskurs 9 i ämnena svenska, matematik och engelska ligger relativt nära resultaten i de nationella ämnesproven i dessa ämnen. I inspektionen framkommer dock att resultaten för de nationella ämnesproven i årskurs 9 sammanställs på skilda sätt på skol- respektive kommunnivå, vilket innebär att jämförelser mellan olika resultat riskerar att bli felaktiga beroende på vilka data som används.

## 1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

**Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultaten:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

### Motivering:

I Enångers skola följer lärarna i årskurs 7–9 upp och utvärderar elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen och utifrån dessa görs förändringar i undervisningen. Diskussioner sker i arbetslaget angående uppföljningar och analyser av resultaten. Lärarna i årskurs 1–5 följer upp och utvärderar elevernas kunskapsutveckling företrädesvis i svenska, matematik och engelska och utifrån detta görs förändringar och anpassningar i undervisningen. Som underlag för uppföljningen används olika tester,

diagnoser och de nationella ämnesproven för årskurs 5.

I Enångers skola genomförs utvecklingssamtal minst en gång per termin och då redogörs för elevernas utveckling utifrån de nationella målen och individuella utvecklingsplaner upprättas för eleverna. Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls varför området Uppföljning av kunskapsresultaten sammantaget bedöms hålla mindre god kvalitet.

#### **Uppföljning av alla ämnen**

Enligt läroplanen ska lärarna utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen. I Enångers skola följer lärarna i årskurs 1–6 företrädesvis upp elevernas kunskapsutveckling gällande matematik, svenska och engelska. I Enångers skola finns uppnåendemål konkretiserade utifrån nationella kursplaner för varje ämne och årskurs. Lärare i årskurs 1–6 gör dock inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten för den enskilde individen eller på en klassövergripande nivå. Inspektörerna bedömer därför att det inte sker någon uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella kursplanernas mål i årskurs 5 i samtliga ämnen. Detta måste åtgärdas.

#### **Individuell utvecklingsplan**

Enligt grundskoleförordningen ställs det krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev vid utvecklingssamtalet. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. I Enångers skola upprättas utvecklingsplaner av varierande kvalitet och i de exempel som inspektörerna tagit del av saknas en tydlig koppling till kursplanernas mål. Inspektörerna vill påpeka vikten av att det i de individuella planerna ska framgå vilka insatser skolan planerar för eleven och hur dessa insatser tar sin utgångspunkt i de nationella målen. Inspektörerna bedömer därför att innehållet i de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras. Se vidare i Skolverkets ”Allmänna råd för den individuella utvecklingsplanen”.

### **1.3 Bedömning och betygssättning**

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

**Bedömning av området Bedömning och betygssättning:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       |                     | X            |                     |

**Motivering:**

Inspektörerna bedömer att området Bedömning och betygssättning är av god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att i Enångers skola är nationella mål och betygskriterier utgångspunkter för bedömning och betygssättning. Resultaten på nationella ämnesprov i årskurs 9 används också som stöd i lärarnas arbete med bedömning och betygssättning. Eleverna uppger att de övervägande uppfattar betygen som rättvisa. I inspektionen framkommer att det inte förekommer något samarbete med andra skolor gällande bedömning och betygssättning. Inspektörerna bedömer att nedanstående områden inte uppfyller styrdokumentens mål och krav.

**Utgångspunkt vid bedömning och betygssättning**

Enligt läroplanen ska läraren allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån kursplanernas krav. Betyg ska uttrycka i vilken mån den enskilda eleven har uppnått de mål som uttrycks i kursplanen för respektive ämne eller ämnesblock. Det är viktigt att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier mellan olika lärare i årskurser och skolor för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av eleverna. Bedömnings- och betygssamtal förs regelbundet mellan lärare i Enångers skola i olika ämnen. Av samtal med skolledning och lärare framgår dock att bedömnings- och betygssamtal endast i mycket begränsad omfattning förs med andra skolor i kommunen för lärare i årskurs 7–9 och inte alls i de lägre årskurserna. Skolan vidtar heller inga andra åtgärder för att jämföra och kvalitetssäkra bedömningar och betygssättning. Med anledning av att möjligheterna inom Enångers skola att jämföra och kvalitetssäkra bedömningar och betyg är begränsade bedömer inspektörerna att skolan i högre grad bör samverka med andra skolor kring dessa frågor.

**Betygssättning enligt författningarnas krav**

Enligt grundskoleförordningen ska ett skriftligt omdöme ges om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret. Av omdömet ska elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket framgå. Dessutom kan de stödåtgärder som har vidtagits framgå. Omdömet ska undertecknas av läraren. I Enångers skola utarbetas inte skriftliga omdömen vilket måste åtgärdas.

## 1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

**Bedömning av området Genomförande av utbildningen:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

### Motivering:

I Enångers skola är lärarna medvetna om vikten av att variera sin undervisning och att organisera den på olika sätt. Dock behöver elevernas inflytande över undervisningen förbättras. I förskoleklasserna bedrivs en verksamhet som inriktas på att vara ett möte mellan förskolans och skolans pedagogik. Verksamheten har ett varierat innehåll där leken, språkträning, rörelse och utomhusaktiviteter är viktiga delar. Inom nedanstående områden bedömer emellertid inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls, varför området Genomförande av utbildningen som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

### Utbildningens inriktning

I läroplanen anges bl.a. att skolan ska sträva mot att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära. Vidare att varje elev lär sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. De lektionsbesök och samtal som inspektörerna genomfört visar att eleverna ges möjlighet till ovanstående även om graden av detta är lärarberoende. I intervjuer och samtal framkommer dock att det finns en osäkerhet

kring hur man som lärare ska förhålla sig till strävansmålen som utgångspunkt för planering och genomförande av undervisningen, vilket kan ha sin förklaring i att målen att sträva mot inte diskuteras på en skolövergripande nivå. Rektorn bör enligt inspektörerna försäkra sig om att all undervisning tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.

#### **Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet**

I läroplanen uttrycks att eleverna ska få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. En förutsättning för att eleverna ska ha möjlighet till inflytande över undervisningen är att de har kännedom om målen för utbildningen, vilket de i viss omfattning också har på Enångers skola. Inspektörerna noterar dock skillnader mellan skolans lärare vad gäller elevernas möjligheter att delta i planeringen av undervisningen. Vissa lärare diskuterar val av arbetssätt och undervisningens innehåll med eleverna och ger dem möjligheter att bidra med synpunkter och förslag, medan andra lärare företrädesvis utgår från sin egen planering alternativt följer den arbetsgång som anges i olika läromedel. I intervjuer och samtal med elever och lärare framkommer att det är lärarna som till stor del bestämmer undervisningens innehåll och utformning. Eleverna kan exempelvis ha inflytande över när i tid olika prov ska göras eller i vilken ordning givna arbetsuppgifter ska utföras. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt eget lärande så att detta inte blir beroende av enskilda lärare.

#### **Arbetssätt som utvecklar elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former**

Alla som arbetar i skolan ska enligt läroplanen främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Det framkommer i samtal och intervjuer att klassrådets och elevrådets genomförande är av varierande kvalitet och att möten endast sker sporadiskt. Eleverna ger exempel på att de fått gehör för önskemål och synpunkter, men att informationen angående rådets arbete och om orsaker till att man inte får igenom önskemål är bristfällig. Inspektörerna bedömer därför att det finns brister i skolans rutiner för arbetet med att ge eleverna möjlighet till inflytande över skolans verksamhet som helhet, vilket bör förbättras.

### **1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov**

**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

**Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

**Motivering:**

I Enångers skola finns utarbetade rutiner för att identifiera och vidta åtgärder för elever i behov av särskilt stöd, och för de elever som riskerar att inte nå målen utarbetas åtgärdsprogram. Innehållet i dessa bör dock förbättras. Skolan kan även vända sig till det kommunövergripande lärtödssteamet för att få råd och stöd av specialister i olika frågor. Vid inspektionen framkommer att det finns elever som bedömts vara i behov av särskilt stöd men inte får detta. Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls, varför området Anpassning av verksamheten till elevernas behov som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

**Anpassning till varje elevs förutsättningar**

Läraren ska enligt läroplanen utgå från varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Av såväl inspektörernas lektionsbesök som i intervjuer och samtal med elever framgår att undervisningen generellt sett endast i liten grad anpassas till elevernas olika behov och förutsättningar. Detta är dock till viss del lärarberoende. Konkret betyder detta att eleverna med få undantag arbetar med samma uppgifter samtidigt och att de anpassningar som görs ofta är av kvantitativ art då eleverna exempelvis gör fler eller färre uppgifter av samma slag. Mer sällan ges eleverna utifrån egna behov möjlighet att pröva olika arbetssätt och arbetsformer eller ges mer utmanande uppgifter i de fall förelagda uppgifter visar sig vara alltför lätta. Inspektörerna bedömer därför att Enångers skolas arbete med att anpassa undervisningen till alla elevers förutsättningar, erfarenheter och olika behov bör förbättras.

**Elever i behov av stöd**

Enligt förordningarna ska undervisning och elevvårdsverksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver för att nå målen för utbildningen. I Enångers skola finns enligt inspektörernas bedömning ett utvecklat system för att upptäcka och ge stöd till elever som är i behov av detta. Skolledning och lärare uppger dock att det finns elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd men som inte i tillräcklig omfattning får detta i alla ämnen.

Enligt grundskoleförordningen ska särskilt stöd så långt möjligt ges inom ramen för den ordinarie gruppen. Skolan kan i undantagsfall inrätta en särskild undervisningsgrupp i stället för att sätta in det specialpedagogiska stödet i den ordinarie gruppen. I Enångers skola finns en särskild undervisningsgrupp för elever från årskurs 5–9 som är i behov av särskilt stöd. Undervisningen i gruppen genomförs delvis av förskollärare enligt anvisningar från ämneslärare. I samtal framkommer att uppföljning och utvärdering av elevernas undervisning sker sporadiskt av uppdragsgivande lära-

re. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skolan ger elever i behov av särskilt stöd undervisning av god kvalitet och som genomförs av behöriga lärare så långt det är möjligt. Det finns uppenbara risker för brister i kvaliteten när undervisningen sker på uppdrag av lärare. Det framkommer även i inspektionen att det för elever som placerats i den särskilda undervisningsgruppen är svårt att åter inkluderas i sina ordinarie klasser, vilket skolan bör arbeta för att förändra. Inspektörerna bedömer att alla elever i behov av särskilt stöd inte får det så att de ges möjlighet att nå målen i alla ämnen. Detta är inte i enlighet med författningarna och måste åtgärdas.

#### **Åtgärdsprogram**

Enligt grundskoleförordningen ska rektorn se till att en utredning inleds om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av detta ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka elevens behov är, hur behoven ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av i Enångers skola beskrivs vilka elevens behov är och mot vilka mål insatserna planerats. Dock görs inte någon beskrivning av hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Inspektörerna bedömer därför att skolans åtgärdsprogram bör förbättras med avseende på innehåll.

## **2 NORMER OCH VÄRDEN**

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

### **2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro**

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

#### **Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:**

| <b>Ej godtagbar kvalitet</b> | <b>Mindre god kvalitet</b> | <b>God kvalitet</b> | <b>Mycket god kvalitet</b> |
|------------------------------|----------------------------|---------------------|----------------------------|
|                              |                            | X                   |                            |

**Motivering:**

Inspektörerna bedömer att området Normer i studiemiljö och samvaro är av god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att Enångers skola enligt de elever, lärare och föräldrar som inspektörerna talat med uppfattas som trygg och att arbetsro till största delen råder. Detta noteras även av inspektörerna vid inspektionstillfället. På skolan pågår regelbundet ett värdegrundsarbete i samtliga klasser. Värdegrundsarbetet är väl förankrat inom skolan hos elever och personal. I klasserna används olika metoder för samtal och övningar kring arbetet med värdegrundsfrågor och på skolan finns även ett faddersystem. Inom nedanstående områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

**Ordningsregler**

Rektorn har enligt grundskoleförordningen ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att dessa utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och föräldrar. Det är viktigt att alla känner sig involverade i arbetet med att utforma dessa ordningsregler, så att alla kan känna sig solidariska med de överenskommelser som görs. I Enångers skola finns ordningsregler som tagits fram i enskilda klasser. Det finns även skolövergripande regler som presenteras för eleverna inför varje läsår, eleverna har dock inte medverkat i framtagandet av dessa. Inspektörerna bedömer att detta inte är i överensstämmelse med förordningen och måste åtgärdas.

**Likabehandling**

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska det finnas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Enligt en särskild förordning omfattar skyldigheten också att denna plan ska arbetas fram, följas upp och ses över under medverkan av elever. Enångers skolas likabehandlingsplan, som inspektörerna tagit del av, innehåller beskrivning av skolans förebyggande arbete mot mobbning och kränkande behandling och en åtgärdsplan vid kränkande handling. Eleverna har varit delaktiga i framtagandet av likabehandlingsplanen. Den bedöms dock inte fullt ut uppfylla lagens krav på en likabehandlingsplan. Bland annat saknas en specifik redovisning av verksamhetens behov utifrån en aktuell kartläggning som utgångspunkt för vilka åtgärder som ska genomföras under det kommande året. Vidare saknas även rutiner för uppföljning och dokumentation av ärenden samt en ansvarsfördelning. Inspektörerna bedömer därför att likabehandlingsplanen inte uppfyller förordningens krav, vilket måste åtgärdas. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7).

### **3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE**

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

### 3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

**Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

#### Motivering:

I Enångers skola sker följande delar i enlighet med författningarnas krav: lokalernas och utrustningens ändamålsenlighet, att utbildningen är avgiftsfri och att omfattningen av verksamheten i förskoleklassen är i enlighet med skollagen. Dock ges inte alla elever den garanterade undervisningstid de har rätt till. Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls varför området Tillgång till likvärdig utbildning som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

#### Garanterad undervisningstid

Enligt grundskoleförordningen ska svenska som andraspråk vid behov anordnas för de elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Rektorn beslutar om det ska anordnas för en elev. Inspektionen visar att Enångers skola inte ger undervisning i svenska som andraspråk som ett eget ämne utan endast som stöd i ämnet svenska. Inspektörerna bedömer att detta inte är i enlighet med förordningen och måste åtgärdas. Detta behandlas också i den övergripande kommunrapporten.

I grundskolans kursplaner finns mål som eleverna ska uppnå i de olika ämnena innan de slutar årskurs 5. I Enångers skola erbjuds eleverna inte någon undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap förrän i årskurs 6. De ges således inte möjlighet att nå de nationella kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5, vilket skolan måste åtgärda.

Om en eller båda av elevens vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör dagligt umgängesspråk för eleven, ska enligt grund-

skoleförordningen en elev som har grundläggande kunskaper i språket och så önskar erbjudas modersmålsundervisning. Detta behandlas också i den övergripande kommunrapporten. I Enångers skola finns elever som bedöms uppfylla dessa kriterier och som begärt undervisning i modersmål utan att detta har anordnats, vilket skolan måste åtgärda. Beslut om att en elev ska ha svenska som andraspråk fattas inte av ansvarig rektor på skolan utan av annan rektor i kommunen med ett övergripande ansvar för det. Detta behandlas också i den övergripande kommunrapporten.

Enligt förordningen har en elev som inte kan få sin utbildning i rimlig grad anpassad efter sin situation och förutsättningar möjlighet till anpassad studiegång då avvikelser från timplanen får göras. Efter att ha hört elevvårdskonferensen får styrelsen fatta beslut angående detta. I Enångers skola finns en särskild undervisningsgrupp där elever i behov av särskilt stöd får sin huvudsakliga undervisning. Eleverna i gruppen ges inte undervisning i skolans samtliga ämnen och detta utan elevernas behov har utretts och beslut om anpassad studiegång genom avvikelser från timplanen har fattats för den enskilde, därmed får de inte den garanterade undervisningstid de har rätt till. Det är inte i enlighet med förordningens krav och måste åtgärdas. Se vidare under området Rektors ansvar.

#### **Valmöjligheter**

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Det är styrelsen för utbildningen som ansvarar för att eleverna erbjuds ett allsidigt urval av ämnen. Vid Enångers skola ges elevens val under tre dagar vid två tillfällen under ett läsår. Eleverna får då göra ett val utifrån ett antal givna aktiviteter som lärarna beslutat om. Trots detta är inte eleverna medvetna om att de har elevens val. Arbetet med att anordna elevens val enligt förordningens krav bör förbättras så att eleverna är medvetna om de har detta ämne. Hudiksvalls kommun har inte delegerat detta ansvar till rektor varför bedömning återfinns i den övergripande kommunrapporten.

### **3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling**

**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

**Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       |                     | X            |                     |

**Motivering:**

Inspektörerna bedömer att området Personalens utbildning och kompetensutveckling är av god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att i Enångers skola har, enligt rektorn, 87 procent av lärarna i dagsläget utbildning för de ämnen de undervisar i. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skolan gör ansträngningar för att så långt möjligt säkerställa att undervisningen bedrivs av, lärare med utbildning för de ämnen och årskurser de undervisar i. Detta även med hänvisning till personalens utbildning i den särskilda undervisningsgruppen där specialpedagogisk lärarkompetens i dagsläget saknas. Personalen bedöms ha nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen och lärarna ges möjlighet till kompetensutveckling utifrån skolans behov.

**3.3 Rektors ansvar****Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

**Bedömning av området Rektors ansvar:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

**Motivering:**

Inspektionen visar att rektorn i Enångers skola är förtrogen med den verksamhet hon leder. Vidare framgår att mycket av skolans verksamhet fungerar väl och att rektorn har stor betydelse i detta arbete. Enligt rektorn följs lagen om registerkontroll av personal i samband med nyanställningar, dock finns inte några dokumenterade rutiner för detta. Inspektörerna vill påtala vikten av att utarbeta skriftliga rutiner för att säkerställa att lagen följs. Rektorn gör inte på skolnivå någon systematisk

uppföljning av kunskapsresultaten och på skolan finns områden som behöver utvecklas och förbättras. Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls, varför området Rektors ansvar som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

### **Rektor som pedagogisk ledare**

Enligt skollagen vilar det på rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare i skolan har rektorn, enligt läroplanen, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Mot bakgrund av att åtgärder behöver vidtas gällande uppföljning och utvärdering av skolans resultat, arbetet med att ge elever i behov av särskilt stöd det stöd de har rätt till och elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen bör rektorn ta ett tydligare ansvar för det pedagogiska ledarskapet på skolan så att alla elever på ett bättre sätt ges likvärdiga förutsättningar. Inspektörerna bedömer därför att det pedagogiska ledarskapet bör utvecklas.

### **Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat**

Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolenivå. Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst ska uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. I Enångers skola finns ingen samlad bild av huruvida eleverna i årskurs 5 når dessa mål eller inte. Utöver resultaten från de nationella ämnesproven i årskurs 5, kan skolan inte redogöra för hur stor andel av eleverna som uppnår de nationella målen i årskurs 5 i kursplanernas samtliga ämnen. Elevernas kunskapsresultat i årskurs 9 används inte av rektorn som underlag för uppföljning och utvärdering. Inspektionen visar vidare att det inte görs regelmässiga uppföljningar och analyser kring eventuella skillnader i kunskapsresultat för olika grupper av elever som kan behöva uppmärksammas extra i undervisningen. Inspektörerna bedömer att skolan inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till kursplanernas mål i årskurserna 5 och 9 i samtliga ämnen, vilket måste åtgärdas. Det är rektorns ansvar att ett sådant arbete sker.

### **Rektors beslutsfattande**

Enligt grundskoleförordningen ska beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp fattas av styrelsen efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare. Beslut ska innefatta en fullföljdshänvisning med information om att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Beslutanderätten angående placering i särskild undervisningsgrupp är i Hudiksvalls kommun delegerad till rektor. I Enångers skola får vissa elever i behov av särskilt stöd sin huvudsakliga undervisning i en särskild undervisningsgrupp. Besluten fattas av skolans rektor vid elevvårdskonferensen men i de beslut som inspektörerna tagit del av saknas fullföljdshänvisning. Detta är inte i överensstämmelse med förordningens krav och måste åtgärdas.

Grundskoleförordningen medger att avvikelser från timplanen kan göras för att anpassa utbildningen till en elevs situation och förutsättningar. En sådan anpassad studiegång ska beslutas av styrelsen efter att ha hört elevvårdskonferensen. I Hu-

diksvalls kommun är beslut om anpassad studiegång delegerat till styrelsens arbetsutskott. Vid Enångers skola finns elever i behov av särskilt stöd som inte ges undervisning i alla ämnen enligt timplanen och detta utan att beslut om anpassad studiegång fattats. Detta är inte i enlighet med förordningen och måste åtgärdas.

### 3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

**Bedömning av området Kvalitetsarbete:**

| Ej godtagbar kvalitet | Mindre god kvalitet | God kvalitet | Mycket god kvalitet |
|-----------------------|---------------------|--------------|---------------------|
|                       | X                   |              |                     |

#### Motivering:

I samtal och intervjuer framkommer att det i Enångers skola inte bedrivs något systematiskt kvalitetsarbete. Rektorn har på en övergripande nivå identifierat ett antal utvecklingsområden och bland enskilda lärare och på enheterna bedrivs ett visst kvalitetsarbete på individ- och klassnivå. Några systematiska förbättringsinsatser på en skolövergripande nivå förekommer dock inte. Inom nedanstående området bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls, varför området Kvalitetsarbete som helhet bedöms hålla mindre god kvalitet.

#### Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen behöver undervisningsmålen ständigt omprövas, resultaten följas upp och utvärderas och nya metoder prövas och utvecklas. Rektorn har ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen samt att åtgärder utifrån detta planeras. I inspektionen av Enångers skola framkommer att åtgärder behöver vidtas gällande t ex arbetet med att ge särskilt stöd, anpassningen till elevers olika behov och elevinflytandet. Tidigare i rapporten har även framkommit att skolan inte på en övergripande nivå följer upp och utvärderar kunskapsresultaten. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete avseende regelbunden uppföljning och utvärdering av resultat i förhållande till de nationella målen för utbildningen, bedömningar av dessa resultat och förbättringsåtgärder som tydligt är kopplade till denna bedömning.

#### Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet ska varje kommunalt bedriven skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och

utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Arbetet med kvalitetsredovisningen syftar också till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. I förordningen ställs krav på elevers och personals medverkan i arbetet med kvalitetsredovisningen. Även elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. Det ställs också krav på att uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen. Enångers skola har en kvalitetsredovisning som innehåller ett antal redovisningar av skolans måluppfyllelse i vissa delar samt förslag till förbättringsåtgärder. Redovisningen innehåller inte några kunskapsresultat för årskurs 5 utöver resultaten på nationella ämnesprov i svenska, matematik och engelska. Följaktligen redovisas inte heller någon uppföljning, utvärdering och planering av åtgärder på skolnivå utifrån kunskapsresultaten i något annat ämne. Skolan har inte redovisat någon uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. I kvalitetsredovisningen redogörs för resultaten av en enkät där elever i årskurs 5 deltagit. Detta bedöms inte motsvara förordningens krav på elevers medverkan i arbetet med kvalitetsredovisningen. Inspektörerna bedömer därför att kvalitetsredovisningen inte uppfyller förordningens krav, vilket måste åtgärdas.

2008-09-25 Stockholm

Ann-Sofi Pihlgren

Bertil Karlhager